

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/224/2015
Identifikačné číslo spisu:	5311208291
Dátum vydania rozhodnutia:	02.07.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:5311208291.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletú P. A., bývajúca u matky, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Čadca a plnoletú J. A., bývajúca v H., zastúpenou splnomocnenou zástupkyňou J. A., bývajúcou v H., za účasti rodičov maloletého dieťaťa, matky: J. A., bývajúcej v H., otca: M. A., bývajúceho v H., zastúpený JUDr. Ladislavom Ščurym, advokátom so sídlom v Čadci, Mierová 1725, v konaní o návrhu otca na zníženie výživného na maloleté dieťa P. A. a plnoleté dieťa J. A., o návrhu matky na zvýšenie výživného na maloleté dieťa P. A. a o návrhu plnoletej J. A. na zvýšenie výživného voči otcovi, vedenej na Okresnom súde Čadca pod sp.zn. 4 P 49/2013, o dovolaní otca detí proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 15. decembra 2014, sp.zn. 11 CoP 54/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiadnemu z účastníkov nepriznáva náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

Okresný súd Čadca rozsudkom z 19. júna 2014, sp.zn. 4 P 49/2013 výrokom I. zamietol návrh otca M. A. na zníženie výživného na maloletú P. A. a na J. A. II. zamietol návrh matky J. A. na zvýšenie výživného na P. A. a na J. A. voči otcovi a III. žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov konania. Vo vzťahu k I. výroku rozsudku s poukazom na ustanovenie § 26 ods. 1 Zákona o rodine skúmal, či u otca nastala podstatná zmena pomerov odôvodňujúca zmenu posledného rozhodnutia o výške výživného. Po komplexnom zhodnotení pomerov otca dospel k záveru, že u neho nenastala taká zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala zmenu rozhodnutia o výživnom. Konštatoval, že naposledy bola prehodnocovaná vyživovacia povinnosť otca v konaní vedenom pred Okresným súdom Čadca pod sp.zn. 10 P 17/2011. Otec v čase rozhodovania pracoval ako kormidelník vo vnútrozemskej lodnej doprave a podľa predložených vyúčtovaní mzdy za mesiace máj až august 2011 mu bola v prvých troch menovaných mesiacoch vyplatená čistá mzda vo výške 1 365,51 € a za mesiac august v sume 1382,78 €. Aktuálne je otec naďalej zamestnaný u nezmeneného zamestnávateľa ako lodník - údržba lode s priemerným príjmom podľa predložených dokladov za obdobie december 2012 až november 2013 vo výške 1300 €. Porovnaním príjmu otca v čase konania vedeného pod sp.zn. 10 P 17/2011 a v súčasnosti mal za to, že tento zostal na porovnateľnej úrovni a nie je dôvodom pre zmenu

predchádzajúceho rozhodnutia o výške výživného. Pokiaľ otec videl podstatnú zmenu jeho pomerov v tom, že mu uzatvorením manželstva vznikla nová vyživovacia povinnosť k manželke, bol toho názoru, že uzatvorenie manželstva nie je okolnosťou, ktorá by odôvodňovala potrebu zmeny predchádzajúceho rozhodnutia o výške výživného smerom nadol. Vo vzťahu k nákladom na syna manželky otca detí, ktorými otec tiež odôvodňoval návrh na zníženie výživného, uviedol, že vyživovaciu povinnosť k synovi má jeho matka a biologický otec. Pokiaľ ide o hypotekárny úver z OTP banky, ktorý si vzala manželka otca detí na kúpu bytu, mal za to, že táto okolnosť bola známa už v čase posledného rozhodovania súdu, nejde teda o novú okolnosť, ktorá by zmenu predchádzajúceho rozhodnutia o výške výživného odôvodňovala. Rovnako i vo vzťahu k ďalším nákladom, ktorými otec odôvodňoval navrhované zníženie jeho vyživovacej povinnosti, a to náklady na zakúpenie nábytku, stotožnil sa s názorom matky, že výživné na deti má prednosť pred týmito výdavkami. K ďalším dôvodom, pre ktoré otec žiadal o zníženie výživného - zdraženie stravného a poplatkov na bývanie uviedol, že nárast cien v dôsledku existujúcej ekonomickej situácie je rovnaký tak u otca, ako i jeho dcér, v rovnakej miere, ako vzrástli životné náklady na stravu a bývanie u otca, museli tieto náklady vzrásť aj u jeho dcér. Vo vzťahu k zdravotnému stavu otca prihliadal na to, že otec trpí bolesťami hlavy a vynakladá náklady na odstraňovanie tejto bolesti, výšku týchto nákladov v rozsahu 100 € mesačne nepreukázal a súčasne podľa názoru súdu pri príjme, ktorý otec dosahuje, tieto náklady nemôžu ovplyvniť výšku výživného na jeho dcéry. K obrane otca detí, že matka poberá z Belgicka prídavky na deti mesačne vo výške 256 € uviedol, že uvedená dávka predstavuje pomoc a podporu zo strany štátu deťom na skvalitnenie ich života, nemôže však v žiadnom prípade nahrádzať vyživovaciu povinnosť otca k deťom. Z uvedených dôvodov dospel k záveru, že na strane otca nenastala taká zmena pomerov, ktorá by odôvodňovala zmenu určenej výšky výživného, a preto návrh otca na zníženie výživného zamietol. Zamietol aj návrh matky na zvýšenie výživného na maloletú P. a návrh dcéry J. na zvýšenie výživného voči otcovi ako predčasne podaný. Výrok o trovách konania medzi otcom a maloletou P. a dcérou J. za obdobie jej neploletosti odôvodnil s súladom s ustanovením § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p. a výrok o trovách konania medzi otcom a maloletou P. a dcérou J. za obdobie jej ploletosti odôvodnil s súladom s ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 150 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Žiline rozsudkom z 15. decembra 2014, sp.zn. 11 CoP 54/2014 potvrdil rozsudok okresného súdu vo výroku, ktorým návrh otca na zníženie výživného na maloletú P. a na J. zamietol a vo výroku o trovách konania (vo zvyšku sa rozsudku okresného súdu nedotkol). V odôvodnení konštatoval, že súd prvého stupňa v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci, vecne správne rozhodol a svoje rozhodnutie odôvodnil v súlade s ustanovením § 157 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 167 ods. 2 O.s.p. Odôvodnenie rozhodnutia súdu prvého stupňa považoval za vecne správne, v jednotlivostiach naň poukázal, a preto sa obmedzil iba na konštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. Na doplnenie považoval za potrebné vysporiadať sa s námietkami otca vyjadrenými v podanom odvolaní, pričom vychádzal z princípu neúplnej apelácie - viazanosti odvolacieho súdu rozsahom a dôvodmi podaného odvolania (§ 212 ods. 1 O.s.p.). Svoje rozhodnutie po právnej stránke odôvodnil s poukazom na ustanovenie § 26 ods. 1, § 62 ods. 2, 4 a 5 Zákona o rodine. Z obsahu súdneho spisu nemal za preukázané, že na strane otca došlo k takej podstatnej a objektívnej zmene pomerov, ktorá by viedla ku zníženiu výšky výživného na deti. Uviedol, že otec detí totiž pracuje u rovnakého zamestnávateľa (Lodná doprava A.) ako v čase konania sp.zn. 10 P 17/2011 s približne rovnakým mesačným príjmom 1300 €. K odvolacej námietke otca, že mu vznikla uzavretím manželstva vyživovacia povinnosť voči manželke v zmysle § 71 ods. 1 Zákona o rodine uviedol, že túto vyživovaciu povinnosť nemôže otec porovnávať s vyživovacou povinnosťou na deti, nakoľko súčasná manželka otca je zamestnaná, jej priemerný mesačný príjem je 515 €. Poukázal na to, že maloletá P. je študentkou denného štúdia na Strednej umeleckej škole v Trenčíne a ploletá Izabela je študentkou denného štúdia na Univerzite svätého Cyrila a Metoda v Trnave. Z uvedeného vyplynulo, že maloletá P. a ploletá J. nie sú samostatne zárobkovo činné osoby, a preto nie sú schopné uspokojovať svoje potreby (strava, ošatenie, bývanie a pod.) na rozdiel od súčasnej manželky otca. Otec síce uviedol, že jeho súčasná manželka má zvýšené náklady vzhľadom na jej ochorenie (celiakiu), zdôraznil však, že aj maloletej Alžbete a ploletej Izabele sa zvýšili mesačné výdavky (cestovné, strava, lieky, bývanie - internát). Pokiaľ ide o záväzok otca z hypotekárneho úveru a s tým súvisiace platenie mesačných splátok, v tomto smere sa stotožnil so záverom súdu prvého stupňa,

že ide o záväzok z úveru použitého na kúpu bytu, ktorého otec detí nie je ani vlastníkom, ani spoluvlastníkom, a teda nie je kompenzovaný žiadnou majetkovou protihodnotou, ktorú by otec nadobudol, a preto túto skutočnosť ani neakceptoval ako dôvod pre zníženie výživného. K odvolacej námietke otca, že trpí každodennými migrénami, ktorých liečba mesačne predstavuje sumu 100 € uviedol, že otec nijakým spôsobom, či už v prvostupňovom alebo v odvolacom konaní nepreukázal, že trpí silnými bolesťami hlavy (lekárske potvrdenie) a rovnako nepreukázal mesačné výdavky na túto liečbu. Otec v odvolaní tiež namietal, že jeho príjem sa znižuje, a preto si nemôže dovoliť platiť výživné v takej výške, avšak toto tvrdenie taktiež nijakým spôsobom nepreukázal. Za neopodstatnené považoval tvrdenie otca, že do rozhodovania o jeho návrhu o znížení výživného neboli zahrnuté finančné prostriedky z Belgicka, ktoré matka poberá na maloleté deti, keďže tieto boli vyplácané už v čase predchádzajúceho rozhodovania o výživnom a prvostupňový súd správne konštatoval, že tieto finančné prostriedky predstavujú pomoc a podporu zo strany štátu deťom na skvalitnenie života a nemôžu nahrádzať vyživovaciu povinnosť otca k maloletým deťom. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti dospel k rovnakému záveru ako súd prvého stupňa, že zníženie výživného na maloletú P. a plnoletú J. nie je dôvodné, a preto rozsudok okresného súdu v I. výroku ako vecne správny potvrdil. Rozsudku vo výroku, ktorým návrh matky a plnoletej dcéry na zvýšenie výživného zamietol, sa nedotkol, nakoľko tento nebol odvolaním napadnutý. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie otec detí. Dovolanie odôvodnil tým, že mu bola postupom odvolacieho súdu odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.), že konanie odvolacieho súdu je postihnuté aj inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu a súdu prvého stupňa zrušil a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. K odňatiu možnosti konať pred súdom malo dôjsť tým, že odvolací súd, ako aj súd prvého stupňa, na základe vykonaného dokazovania dospeli k nesprávnym a neúplným skutkovým zisteniam. Trval na svojich tvrdeniach o podstatnej zmene pomerov na jeho strane, pre ktoré nie je ďalej schopný platiť výživné v súdom určenej výške. Poukázal pritom na existenciu vyživovacej povinnosti voči svojej manželke, svoje zdravotné problémy, úvery na skvalitnenie bývania, ako aj na skutočnosť, že zvýšil štandard bývania svojich dcér tým, že im daroval svoj podiel (1) na byte v H. Súdny nižších stupňov sa v tomto smere dostatočne nevysporiadali s jeho tvrdeniami a nesprávne vyhodnotili vykonané dôkazy. Rozhodnutie odvolacieho súdu a súdu prvého stupňa považoval za nepreskúmateľné, pretože súdy nevyhoveli jeho návrhom, ktoré riadne vyargumentoval. Za inú vadu konania (§241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) označil porušenie „ustanovení o dokazovaní“, ktoré spočívali v tom, že súdy dostatočne nezisťovali skutočnosti, ktoré majú podstatný vplyv na posúdenie veci, i keď tieto skutkovo vymedzil a preukázal navrhnutými dôkazmi. Aj v tejto súvislosti namietal nedostatok a nezrozumiteľnosť dôvodov rozhodnutia. Z dôvodu, že v danom prípade ide o konanie, ktoré možno začať aj bez návrhu, mal za to, že došlo k porušeniu ustanovení o dokazovaní aj tým, že súd nevykonal všetky nielen navrhnuté, ale aj potrebné dôkazy na preukázanie jeho tvrdení. K vade konania v zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. došlo podľa jeho názoru tým, že odvolací súd vychádzal nesprávne z princípu neúplnej apelácie podľa § 212 ods. 1 O.s.p., nakoľko ide o konanie, ktoré možno začať aj bez návrhu, odvolací súd nie je viazaný rozsahom odvolania (§ 81 ods. 1 O.s.p.). Záver odvolacieho súdu, že u dovolateľa nedošlo k takej zmene pomerov, ktoré by odôvodňovali zníženie vyživovacej povinnosti k deťom, nepovažoval za správny. Matka detí a kolízny opatrovník sa k dovolaniu otca písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.) skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), či je podané dovolanie procesne prípustné.

1. Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty. Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozhodnutiach opakovane poukazuje na potrebu rešpektovania tohto princípu, a to osobitne vo vzťahu k súdnym rozhodnutiam, ktoré už nadobudli právoplatnosť (res iudicata). Princíp právnej istoty nachádza svoje miesto aj v Občianskom súdnom poriadku v ustanoveniach, ktorými sú

upravené podmienky prípustnosti dovolania.

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno - v prípadoch Občianskym súdnym poriadkom výslovne stanovených - napadnúť rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach túto osobitosť dovolania často vysvetľuje konštatovaním, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie (viď napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012).

2. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je nepochybne tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v občianskoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu o vyživovacej povinnosti rodičov k deťom (v zmysle zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine). Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Podľa § 238 ods. 4 O.s.p. dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených Zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

Najvyšší súd so zreteľom na uvedené ustanovenia konštatuje, že otcom detí podané dovolanie nie je podľa § 238 O.s.p. prípustné. Nepřípustnosť dovolania v takom prípade znamená, že sa v podstatnej miere zužuje právna možnosť využitia zákonom prezumovaných dovolacích dôvodov, a teda možnosť dovolateľa domáhať sa reparácie prípadných nesprávností v súdom konaní, ktoré sú spojené s tzv. inou vadou v konaní, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a nedostatkami spájanými s nesprávnym právnym posúdením veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Dovolateľ zastúpený kvalifikovaným zástupcom v dovolaní výslovne uplatňuje dovolacie dôvody v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p., súdom vyčíta, že ich rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení, lebo boli splnené zákonné podmienky pre zníženie jeho vyživovacej povinnosti k deťom, navyše uplatňuje aj dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., keď súdom vytýka nedostatky pri hodnotení pre vec rozhodujúcich dôkazov, zisťovaní náležitého skutkového stavu veci a ďalšie nedostatky v dokazovaní. K týmto argumentom dovolací súd odkazuje na svoju konštantnú judikatúru, podľa ktorej k dovolacím dôvodom v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. by bolo možné prihliadať len v prípade procesne prípustného dovolania, čo však nie je tento prípad (viď napr. R 54/2012 a niektoré ďalšie rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 102/2012, 7 Cdo 116/2013, a iné). Z uvedeného plynie, že na dovolateľom uplatnené dovolacie dôvody v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ a c/ O.s.p. (i keby boli prípadne opodstatnené) dovolací súd nemôže v tomto konaní prihliadať.

Prípustnosť dovolania otca detí by prichádza v úvahu len ak v konaní, v ktorom bol vydaný napadnutý

rozsudok, došlo k procesnej vade uvedenej v § 237 O.s.p. Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Z hľadiska prípustnosti dovolania podľa uvedeného ustanovenia nie je predmet konania významný; ak v konaní došlo k niektorej z vád vymenovaných v § 237 O.s.p., možno ním napadnúť aj rozhodnutia, proti ktorým je inak dovolanie neprípustné (viď napríklad R 117/1999, R 34/1995 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 38/1998 a č. 23/1998). Osobitne ale treba zdôrazniť, že pre záver o prípustnosti dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nie je významný subjektívny názor účastníka konania tvrdiaceho, že došlo k vade vymenovanej v tomto ustanovení; rozhodujúcim je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo.

Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až e/ a g/ O.s.p. netvrdil a existencia týchto vád nevyšla v dovolacom konaní najavo. Prípustnosť jeho dovolania preto ani z týchto ustanovení nevyplyva.

3. S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti, ktorých sa mal dopustiť odvolací súd, sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či postupom odvolacieho súdu nebola dovolateľovi odňatá možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných oprávnení účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva [v zmysle § 18 O.s.p. majú účastníci v občianskom súdnom konaní rovnaké postavenie a súd je povinný zabezpečiť im rovnaké možnosti na uplatnenie ich práv - viď napríklad právo účastníka vykonávať procesné úkony vo formách stanovených zákonom (§ 41 O.s.p.), nazeráť do spisu a robiť si z neho výpisy (§ 44 O.s.p.), vyjadriť sa k návrhom na dôkazy a k všetkým vykonaným dôkazom (§ 123 O.s.p.), byť predvolaný na súdne pojednávanie (§ 115 O.s.p.), na to, aby mu bol rozsudok doručený do vlastných rúk (§ 158 ods. 2 O.s.p.)].

3.1. Z obsahu dovolania možno vyvodiť, že k odňatiu možnosti dovolateľa konať pred súdom malo podľa jeho názoru dôjsť tým, že odvolací súd v rozpore s § 157 ods. 2 O.s.p. svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil, nevyporiadal sa so všetkými námietkami, ktoré otec detí uviedol v priebehu konania a zopakoval v odvolaní, v dôsledku čoho je napadnuté rozhodnutie nepreskúmateľné a nezrozumiteľné.

Právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky totiž vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/06); právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu.

Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú

predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Jedným z týchto princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 Ústavy, čl. 6 ods. 1 Dohovoru) a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 132 a § 157 ods. 1 O.s.p., m. m. I. ÚS 243/07), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.) musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda, inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd pritom musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 O.s.p.; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie v tejto súvislosti vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30). Štruktúra práva na odôvodnenie je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 O.s.p. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 ods. 2 O.s.p.). Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd zdôraznil, že odôvodnenia rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m. m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (IV. ÚS 489/2011). Tento právny názor, ktorý zastáva i dovolací súd, zahŕňa požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového súdu, ako aj odvolacieho súdu a prípadne aj dovolacieho súdu), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/2009).

Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu (v spojení s potvrdeným rozsudkom súdu prvého stupňa) vydaný v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p. spĺňa vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p., a preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľný, neodôvodnený, či zjavne arbitrárny (svojvoľný). Odôvodnenie rozsudkov zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia, čo platí tak pre rozsudok súdu prvého stupňa (§ 157 ods. 2 O.s.p.), ako aj pre rozsudok odvolacieho súdu (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.). Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú v súhrne ich zrozumiteľnosť i všeobecnú interpretačnú presvedčivosť; tým však nie je zodpovedaná (ani inak dotknutá) otázka správnosti právneho posúdenia vecí konajúcimi súdmi.

Súdy oboch stupňov jasne a dostatočne vysvetlili právne dôvody, pre ktoré návrhu na zníženie vyživovacej povinnosti otca k deťom nevyhoveli. Zhodli sa v podstatnom na tom, že nedošlo k takej zmene pomerov v zmysle § 26 ods. 1, § 62 ods. 1, 2, 5 a § 75 ods. 1 Zákona o rodine, ktoré by odôvodňovali zníženie vyživovacej povinnosti otca k deťom, ktorá mu bola určená súdnym rozhodnutím. Konštatovali, že dôvody, pre ktoré otec požadoval zníženie vyživovacej povinnosti k deťom, buď nepredstavovali takú zmenu jeho pomerov, ktorá by mala dopad na rozsah vyživovacej povinnosti (jej výšku), alebo nebolo možné na tieto prihliadať (napr. vznik vyživovacej povinnosti k manželke, náklady na syna manželky, náklady a úvery na skvalitnenie vlastného bývania, matkou poberané finančné prostriedky z Belgicka). Na strane oprávnených detí zohľadnili hľadisko ich odôvodnených potrieb a z týchto dôvodov prijali záver, že tu nastali okolnosti, ktoré by umožňovali zníženie alebo zvýšenie vyživovacej povinnosti rodičov (otca) k deťom.

Pokiaľ dovolateľ zotrváva na právnych názoroch, ktoré sú odlišné (iné) od právneho posúdenia vecí konajúcimi súdmi (najmä v tom, či a prípadne aký význam majú jeho osobné a majetkové pomery na plnenie vyživovacej povinnosti k deťom) uplatňuje dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p. (t.j. že rozhodnutia súdov spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci). Polemika o nesprávnosti súdmi vyslovených právnych záverov pre nezohľadnenie právnej argumentácie účastníka konania však sama o sebe nie je presvedčivou bázou pre tvrdenia o nedostatku odôvodnenia súdnych rozhodnutí, ich nepreskúmateľnosti (prípadne arbitrárnosti). V danom prípade súdy uviedli konkrétne dôvody, pre ktoré nepovažovali návrh na zníženie vyživovacej povinnosti k deťom za dôvodne podaný, citovali zákonné

ustanovenia, z ktorých pri rozhodovaní vychádzali, primerane vysvetlili ich význam a spôsob interpretácie na konkrétny prípad. Týmto zároveň ponúkli dostatočné vysvetlenie toho, prečo z právneho hľadiska nebolo možné akceptovať argumentáciu dovolateľa (neboli však povinné výslovne zdôvodňovať každú námietku navrhovateľa z jeho uhla pohľadu).

3.2. Dovolateľ v dovolaní odvolaciemu súdom vytkol aj to, že tento v odvolacom konaní aplikoval tzv. princíp neúplnej apelácie podľa § 212 ods. 1 O.s.p.

V zmysle § 212 ods. 1 O.s.p. odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný. Uvedené ustanovenie sleduje cieľ - preskúmať zákonnosť napadnutého rozhodnutia a jemu predchádzajúceho konania. Preskúmacie oprávnenie odvolacieho súdu je ohraničené medzami, v ktorých sa odvolateľ domáha preskúmania rozhodnutia (kvantitatívna stránka odvolania). Rozsahom vymedzeným odvolateľom nie je súd viazaný iba v taxatívne vymedzených prípadoch, tiež vo veciach, v ktorých možno začať konanie bez návrhu (§ 81 O.s.p.). V uvedených prípadoch preskúmava odvolací súd aj tie výroky, ktoré neboli odvolaním napadnuté. Naproti tomu odvolací súd je viazaný dôvodmi vymedzenými v odvolaní, čo znamená, že na iné pochybenie súdu prvého stupňa, ktoré by inak mohlo byť zákonným dôvodom na podanie odvolania, odvolací súd pri rozhodnutí o odvolaní prihliadať nemôže, aj keby také porušenie zistil.

Prípadne nesprávny postup odvolacieho súdu spájaný s aplikáciou § 212 ods. 1 O.s.p. (kedy odvolací súd preskúmal rozhodnutie súdu prvého stupňa nad rámec odvolania alebo ho nepreskúmal zo všetkých uplatnených odvolacích dôvodov) by mohol nanajvýš zakladať tzv. inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p., na ktorú by bolo možné vziať zreteľ len pri dovolaní, ktoré je procesne prípustné, čo však nie je tento prípad (viď napríklad Uznesenie Vrchného súdu v Prahe sp.zn. 7 Cdo 38/94, R 68/95). Námietka dovolateľa v tomto smere z pohľadu väd konania v zmysle § 237 O.s.p. nie je opodstatnená.

3.3 Dovolateľ v dovolaní tiež namieta nedostatky v dokazovaní, najmä to, že pre vec rozhodujúce zistenia súdov sú neúplné a nesprávne (najmä ohľadom zmeny pomerov otca a jeho schopnosti naďalej plniť vyživovaciu povinnosť k deťom).

Uvedené námietky sa týkajú úplnosti a správnosti skutkových zistení súdov, priebehu dokazovania, vyhodnocovania vykonaných dôkazov a tiež správnosti skutkových záverov súdov. Vzhľadom na to dovolací súd, opätovne pripomínajúc osobitné postavenie dovolania v systéme opravných prostriedkov, uvádza nasledovné:

Neúplnosť skutkových zistení alebo nesprávnosť skutkových záverov sa v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu nepovažuje za dôvod zakladajúci procesnú vadu konania v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. (viď viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 2 Cdo 130/2011, 3 Cdo 248/2011, 5 Cdo 244/2011, 6 Cdo 185/2011 a 7 Cdo 38/2012).

Súd nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhované dôkazy. Posúdenie návrhu na vykonanie dokazovania a rozhodnutie, ktoré z nich budú v rámci dokazovania vykonané, je vždy vecou súdu (viď § 120 ods. 1 O.s.p.), a nie účastníkov konania. Postup súdu, ktorý v priebehu konania nevykoná všetky účastníkom navrhované dôkazy alebo vykoná iné dôkazy na zistenie skutkového stavu, nezakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podľa § 237 písm. f/ O.s.p., lebo týmto postupom súd neodňal účastníkovi možnosť pred súdom konať (porovnaj R 37/1993 a R 125/1999).

Ani nesprávne vyhodnotenie dôkazov nie je vadou konania v zmysle § 237 O.s.p. Pokiaľ súd nesprávne vyhodnotí niektorý z vykonaných dôkazov, môže byť jeho rozhodnutie z tohto dôvodu nesprávne, táto skutočnosť ale sama osebe nezakladá prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. (viď tiež napríklad uznesenia najvyššieho súdu z 28. februára 2011 sp.zn. 1 Cdo 85/2010 a z 31. marca 2011 sp.zn. 2 Cdo 29/2011). Pri skutkovom vyhodnocovaní svojich zistení zohľadňuje súd výsledky vykonaného dokazovania, ktoré hodnotí podľa zásad uvedených v § 132 O.s.p.; pokiaľ sa pri tom prípadne dopustí

hodnotiacej nesprávnosti, nejde o spôsobilý dovolací dôvod v zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. (porovnaj R 42/1993 a tiež ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad z 25. septembra 2008 sp.zn. 5 Cdo 258/2007). Jeho neprípustnosť je daná charakterom dovolacieho konania, v ktorom sa dôkazy nevykonávajú (§ 243a ods. 2 O.s.p.), a tak ani neprislúcha dovolaciemu súdu, aby prehodnocoval dôkazy vykonané súdmi nižších stupňov. Pre úplnosť dovolací súd uvádza, že do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky nepatrí právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97).

3.4 Pokiaľ dovolateľ namieta, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), treba poukázať na to, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Nesprávne právne posúdenie veci je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní (viď § 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.), samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď tiež R 54/2012 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napríklad sp.zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011 a 7 Cdo 26/2010). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania.

4. Vzhľadom na to, že prípustnosť dovolania dovolateľa nevyplýva z § 238 O.s.p., nepreukázala sa opodstatnenosť jeho argumentácie o dôvode zakladajúcom prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. a v dovolacom konaní nevyšli najavo ani vady vymenované v § 237 O.s.p., odmietol najvyšší súd jeho dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.) bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu.

5. O trovách dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 146 ods. 1 písm. a/ O.s.p. (viď tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp.zn. 1 Cdo 97/2011, 3 Cdo 439/2014, 5 Cdo 286/2008, 6 Cdo 396/2013 a 7 Cdo 6/2011). O trovách dovolacieho konania úspešnej Izabely Bohušovej rozhodol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p., § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p., keďže nebol podaný návrh, dovolací súd ich náhradu nemohol priznať.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.